

Modest Cuixart

i les arts escèniques

Un actor caracteritzat de Hitler per a l'obra de Bertolt Brecht *Schweyck a la segona guerra mundial*, al Théâtre des Champs-Élysées, envoltat de quadres de Cuixart. Paris, 1961.

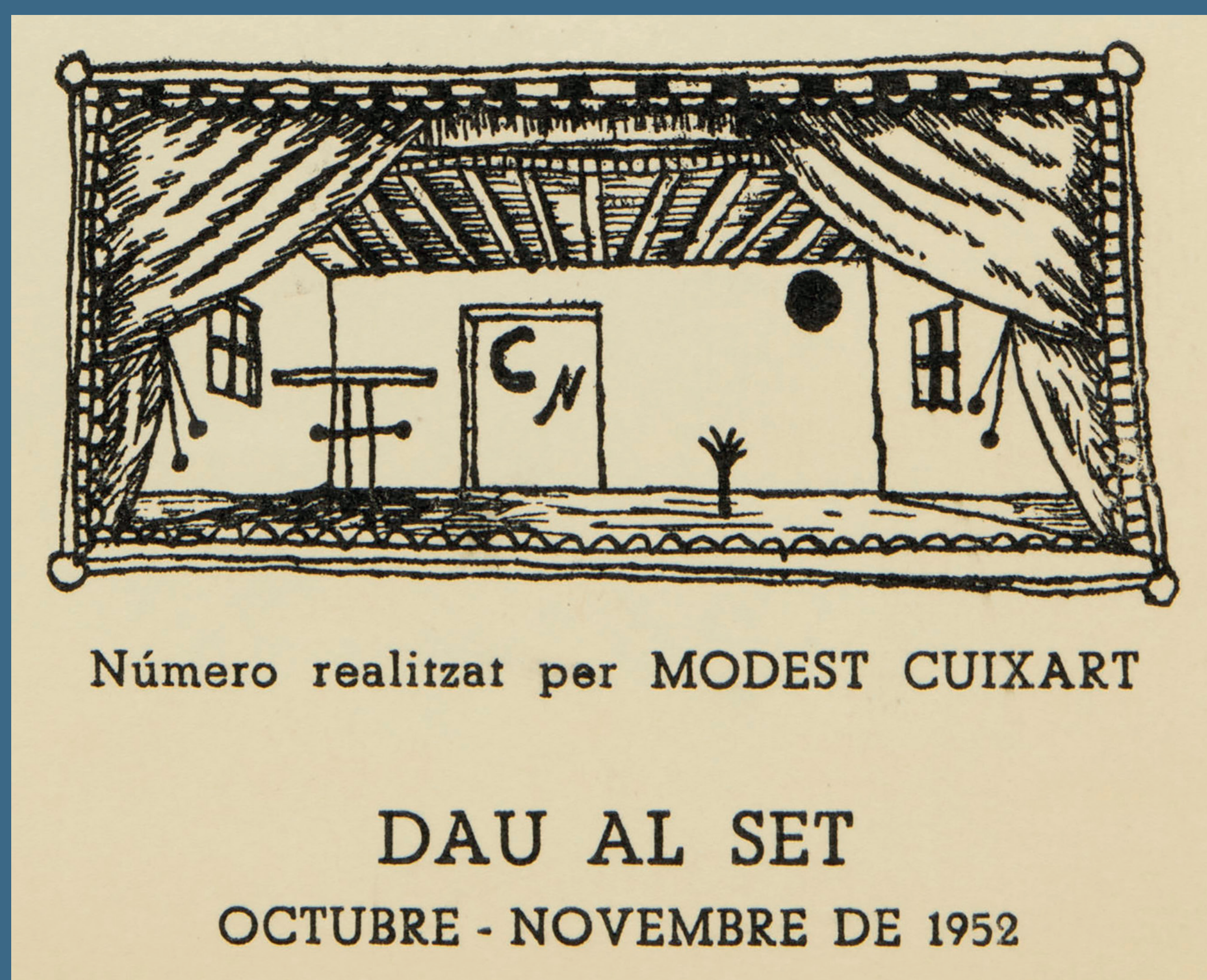
Infància, teatre i creació

El món del teatre fou substancial per a Modest Cuixart des de la infantesa. Amb l'ajut d'un amic tramoista del Gran Teatre del Liceu, el seu pare va construir un petit teatre amb llums, bambolines i un teló de vellut on actuaven el petit Modest i les seves germanes, amb vestuari i attrezzo. La mare tocava el piano habitualment i les vetllades musicals també eren freqüents a casa dels Cuixart-Goday, on es respirava un ambient cultural allunyat de tints elitistes. Per això, tant el teatre com la música, la poesia o el ballet, i les arts escèniques en general, van formar sempre part del pensament de Cuixart i, de fet, tingueren un impacte notable en la seva obra pictòrica.

Arlequin au masque. Modest Cuixart, 1954. Aquarel·la sobre paper.

«La mare tocava el piano habitualment i les vetllades musicals també eren freqüents a casa dels Cuixart-Goday, on es respirava un ambient cultural allunyat de tints elitistes»

Dibuix d'un teatret de Modest Cuixart publicat a la revista Dau al set, l'octubre-novembre de 1952.

El grup i la revista Dau al set, dels quals Cuixart va ser fundador junt amb Joan Brossa, Joan Ponç, Antoni Tàpies, Arnau Puig i Josep Tharrats, sempre van estar vinculats al teatre i a la màgia escenogràfica. Especialment per la influència i el magisteri de Brossa, que publicà a la revista alguns dels seus primers textos dramàtics, a més de sonets, poemes experimentals, romanços o els tres oracles, que va dedicar a Cuixart, Ponç i Tàpies.

Dau al set: acció i transgressió

Els mateixos components de Dau al set van protagonitzar accions-espectacle d'arrel surrealista i dadaïsta, de vegades sense més públic que un o dos amics, a cases particulars o en inauguracions d'exposicions. La inclinació per la provocació i l'actitud transgressora eren els seus trets més característics. Cuixart compartia amb els seus companys, especialment amb Brossa i Ponç, l'esperit rebel i el rebuig als bons costums.

«La inclinació per la provocació i l'actitud transgressora eren els seus trets més característics»

Els «actors» eren gairebé sempre Ponç i Cuixart, els més joves del grup i dos

comediants excepcionals, segons Arnau Puig. Improvisaven junts al més pur estil dadà mentre, com explicava Puig, «els altres ens quedàvem davant per llançar-los crits i ofenses». A la seva *Autobiografía*, Ponç denotava l'alt nivell creatiu que arribaven a assolir i lamentava que no en quedés testimoni.

«Tenía en común con Tàpies la obsesión por el trabajo; con Cuixart, el amor profundo al humor. Con este último montamos auténticos espectáculos, que ninguno de los que los presencié ha conseguido olvidar. Pienso que lo que decíamos y hacíamos en ellos era tan interesante como lo que se pintaba o escribía, pero sólo existe en el recuerdo»

Joan Ponç, *Autobiografía*

Joan Ponç i Modest Cuixart
fent pantomima, 1948.
Fotografia: Estudi Muller.

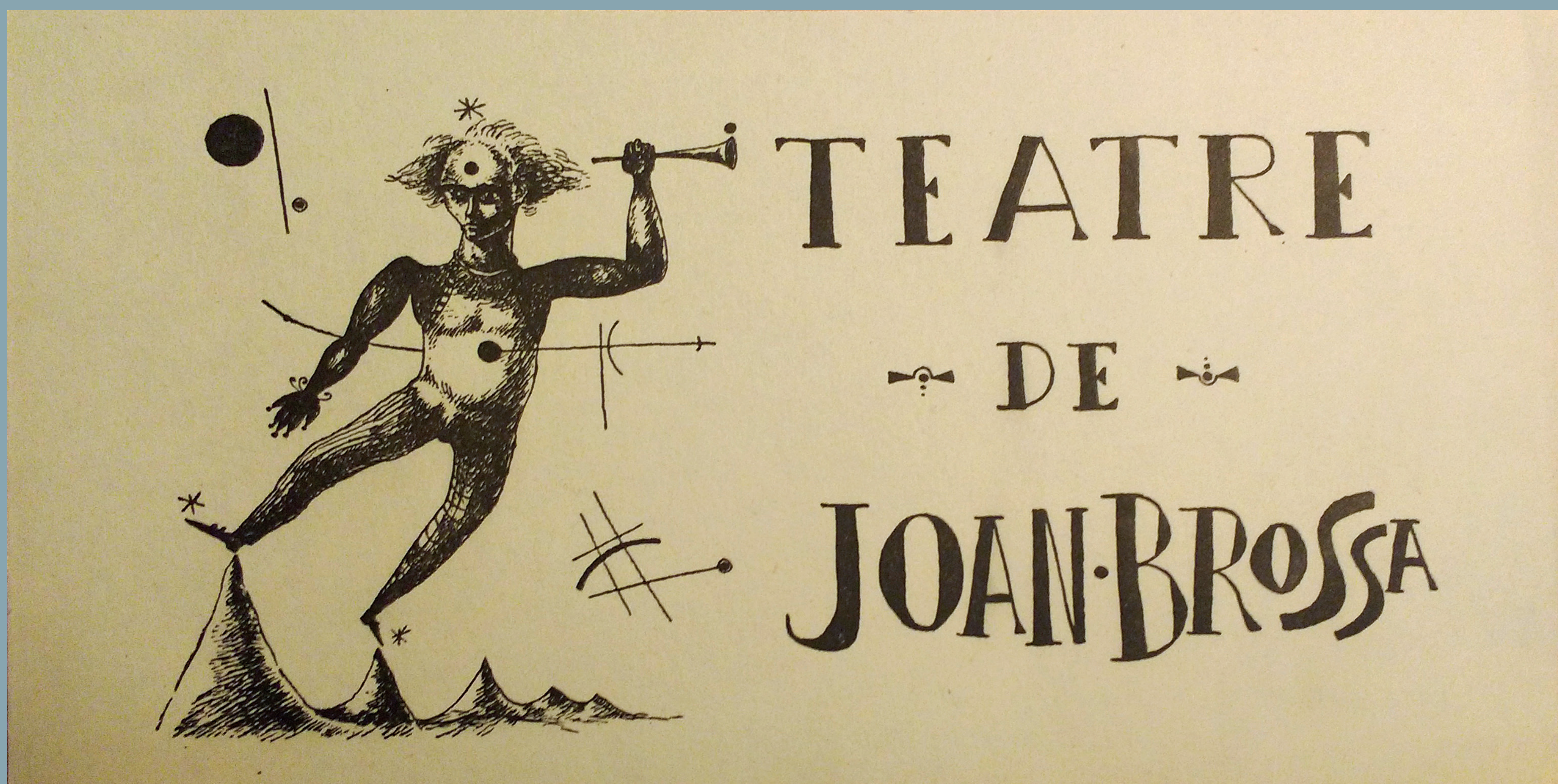
Una afecció ben palesa

Les trobades de cap de setmana acabaven sovint en paroxístmics psicodrames entre la comicitat i el terror. Cuixart citava algunes accions, com la del Casino de Terrassa el juliol de 1949, de la qual va comentar: «Va ser una cosa tremenda! Arrossegant-nos per l'escalinata i udolant diàlegs inintel·ligibles».

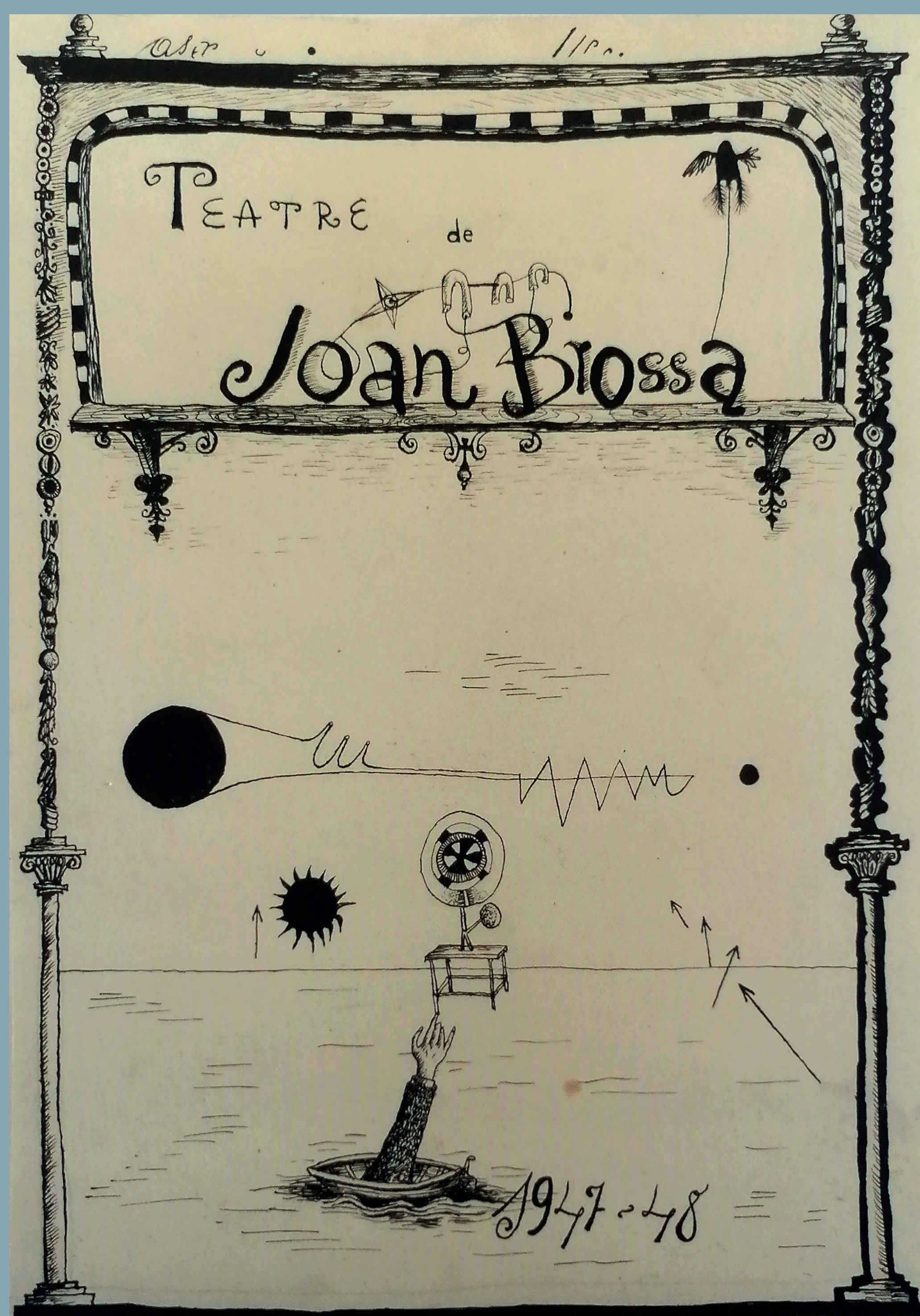
Brossa comptà amb Cuixart i Ponç per a les seves poesies escèniques, o aquelles accions-espectacle que anomenà postteatre. A partir de 1955 va disposar d'alguns professionals per a representacions més elaborades, com *Nocturns encontres*, on també participaren ells dos.

**«Va ser una cosa tremenda!
Arrossegant-nos per l'escalinata
i udolant diàlegs inintel·ligibles»**

Cuixart manifestà els dots de comediant també en solitari. El seu cosí Antoni Tàpies explicava, a les seves cartes des de París, on ambdós eren gràcies a una beca de l'Institut Francès, que aconseguien oblidar les dificultats quan es divertien amb els amics gràcies a l'esperit trempat de Cuixart, que feia paròdia i inventava els personatges més grotescos i hilarants.

Dibuix de Modest Cuixart per al Teatre de Joan Brossa, ca. 1947-48.

Dibuix de Modest Cuixart per a Dau al set, 1948.

Publicat el 1952.

Lió: avantguarda, teatre i compromís

El seu era un concepte de teatre nu, sense cap recurs escènic ni afegit innecessari, pura creativitat que tots compartien. Des de 1951, Cuixart va mantenir contínua correspondència amb Brossa des de París i Lió, on es traslladà per la penúria econòmica. Fou en aquesta ciutat, nucli de gran efervescència cultural, on va prendre contacte amb els cercles d'avantguarda. Conegué el poeta i galerista Marcel Michaud, ànima de la galeria Folklore, on Cuixart va exposar les seves obres. Aquestes aviat van despertar l'entusiasme del crític Jacques Lerrant, que escrigué la primera monografia de l'artista, o del prestigiós galerista parisenc René Drouin, amb qui assolí renom internacional.

Modest Cuixart i Joan Brossa, 1949. Fotografia d'E. Tormo.

Totes les arts estaven estretament lligades en aquell vivíssim ambient cultural de Lió i, vers 1956, va conèixer Roger Planchon, cap visible de l'avantguarda teatral. Amb només vint-i-un anys, Planchon havia fundat el Théâtre de la Comédie de Lió el 1952; i el 1960, el Théâtre de la Cité.

«Planchon preconitzava un teatre creatiu, experimental i amb una ideologia progressista, compromès amb causes polítiques i socials»

Planchon, que va integrar a Cuixart en el seu cercle, preconitzava un teatre creatiu, experimental i amb una ideologia progressista, compromès amb causes polítiques i socials. Li interessava el teatre de l'absurd (li presentà a Arthur Adamov) i sobretot el de Bertolt Brecht pel seu realisme èpic i social. Així, l'amistat amb l'avantguarda teatral de Lió va descobrir a Cuixart el pensament de Bertolt Brecht, que passà a ser determinant en la seva obra. Des de 1957 treballà sobre temes vinculats al dramaturg alemany i, en una extensa entrevista publicada a la revista France Observateur (juliol 1961), parlà dels seus projectes amb Planchon en aquest sentit.

Pensament de Brecht. Modest Cuixart, 1961. Tinta i gouache sobre paper adherit a tela.

Sota el signe de Brecht

La influència de Bertolt Brecht va implicar en Cuixart l'inici d'una neofiguració que el feu precursor d'un canvi de paradigma en la pintura. Va realitzar una gran quantitat de peces dedicades al teatre i personatges de Brecht. En general, obres sobre paper treballades amb collage, tintes i guaix que combinen imatges amb grafismes i escrits al·lusius.

«Weill i Brecht representaven la màxima oposició al règim nazi»

L'òpera dels tres rals, de Bertolt Brecht i Kurt Weill, el va seduir. Estrenada el 1928 per l'actriu i cantant Lotte Lenya, esposa de Weill, va ser un gran èxit. Encara avui *Macckie Messe* (Mackie el Navalla) continua essent una de les balades més conegudes i versionades internacionalment. Weill i Brecht representaven la màxima oposició al règim nazi. La música de l'un i la mordaç crítica social de l'altre van construir una de les peces més importants de l'Europa d'entreguerres. Cuixart va dedicar diversos collages i dibuixos a l'obra, per exemple a Weill i Lenya.

Kurt Weill. Modest Cuixart, 1960. Collage i dibuix.

Lotte Lenya. Modest Cuixart, 1960. Foto-collage i dibuix a tinta.

Rebuig a l’informalisme i primera experiència en el teatre

El 1959 Guixart es trobava al cim de l’èxit. Va ser guardonat amb els premis internacionals més prestigiosos de pintura, com la Medalla d’Or de Pintura abstracta de Lausana, o la Biennal de São Paulo, contra finalistes com Francis Bacon o Alberto Burri; i era sol·licitat per galeries i museus d’arreu del món. Va ser un moment crucial en què trencà amb l’informalisme, que ja considerava estèril i buit, i se situà a contracorrent. Segons Arnau Puig, per a Guixart «l’informalisme havia esdevingut un art d’adormiment estètic». Empès per un imperatiu humà i assumint el risc de perdre-ho tot, va decidir abandonar l’informalisme per una plàstica compromesa amb la màxima brechtiana: «L’art no és un mirall per reflectir la realitat, sinó un martell per donar-li forma».

**«L’art no és un mirall
per reflectir la realitat,
sinó un martell
per donar-li forma»**

El 1961 es va produir la primera experiència professional de Guixart en el teatre de la mà de Planchon i el seu Théâtre de la Cité. Va fer els figurins, decorats, vestuari i fins i tot el maquillatge de la representació de *Schweyk a la Segona Guerra Mundial*, de Brecht, per al Théâtre des Champs-Élysées a París. Sota l’auspici del galerista René Drouin, la representació va anar acompanyada d’una exposició amb potents obres d’inspiració brechtiana, on el poeta i crític Joan Perucho veié «la fuerza ciega de la fatalidad». Així va començar la col·laboració amb destacades companyies de teatre i de ballet franceses.

Un actor caracteritzat de Hitler per a l’obra de Bertolt Brecht *Schweyk a la segona guerra mundial*, al Théâtre des Champs-Élysées, envoltat de quadres de Guixart. París, 1961

Schweyk dans la Deuxième Guerre mondiale. Modest Guixart, ca. 1961. Dibuix-collage.

TEATRO

LAS OBRAS DE BERTOLT BRECHT Y LA COLABORACIÓN CUIXART-PLANCHON

théâtre des champs-elysées

les expositions du théâtre de la cité

Modest Cuixart

René Allio

Jean-Marie Chourgnoz

Cuixart y Planchon, comentando la escenografía de la obra «Schweyk», de Bertolt Brecht.

Un conjunto de pinturas a tinta y aguas de Cuixart, teniendo por lema los personajes y pensamientos de Bertolt Brecht, han sido presentados por René Drouin, en el hall del Teatro des Champs Elysées, dentro del marco de las actividades y exposiciones del «Théâtre de la Cité»; concretamente, del 11 al 31 de octubre, durante las representaciones de la obra de Brecht «SCHWEYK DANS LA DEUXIEME GUERRE MONDIALE» por la Compañía de Roger Planchon, cuyo justamente célebre actor,

director y escenógrafo. París acaba de consagrar con entusiasmo. Ha sido un verdadero acontecimiento teatral y aunque, en principio, el espíritu del grupo Planchon sea hostil al concepto edl «actor-vedette», por una vez el personaje de Schweyk, ha encontrado un intérprete extraordinario en Jean Bouise. Su físico, su presencia, su oficio de actor en esta obra de Brecht es difícilmente superable. René Allio, con sus decorados, ha logrado acentuar más aún los sucesivos «sketches» que se desenvuel-

ven dentro de las crueles composiciones dramáticas. Constantemente el espectador está pendiente de miles «trouvailles» que animan continuamente la escena, incluso durante los cambios de decorados. El fragmento musical es de Hanns Eisler, que canta Pia Colombo en el más puro estilo expresionista. No terminaríamos nunca de detallar todas las particularidades de este espectáculo, que ha marcado fecha, desde ahora, dentro del teatro llamado de vanguardia.

René P. Metras

Article de René Metras sobre la representació de *Schweyk dans la Deuxième Guerre mondiale* a París, 1961.

L'univers de Brecht, desplegat

L'imaginari de Brecht va continuar introduint-se a les obres plàstiques de Cuixart. La peça singular dedicada a l'obra *Mère Courage* conté la inscripció «Homage a Jean Vilar T.N.P, Paris 1951», el director d'aquella posada en escena. Jean Vilar va protagonitzar moltes de les grans aventures teatrals de la postguerra. Va ser el creador el 1947 del Festival d'Avignon, que va dirigir fins a la mort. Entre 1951 i 1963 també va dirigir el Théâtre National Populaire (TNP), descentralitzant-lo i portant-lo als suburbis parisencs. La seva aportació fou determinant tant des de la perspectiva estètica com la política: va intentar conciliar sempre l'excel·lència artística amb un teatre de servei públic.

«L'imaginari de Brecht va continuar introduint-se a les obres plàstiques de Cuixart»

Cuixart va dedicar també algunes peces a *La vie de Galilée*, també de Brecht. Una d'elles inclou un retrat de Jean Fautrier, el famós artista plàstic a qui admirava profundament i que va conèixer a la galeria de Drouin, amb qui treballaven tots dos.

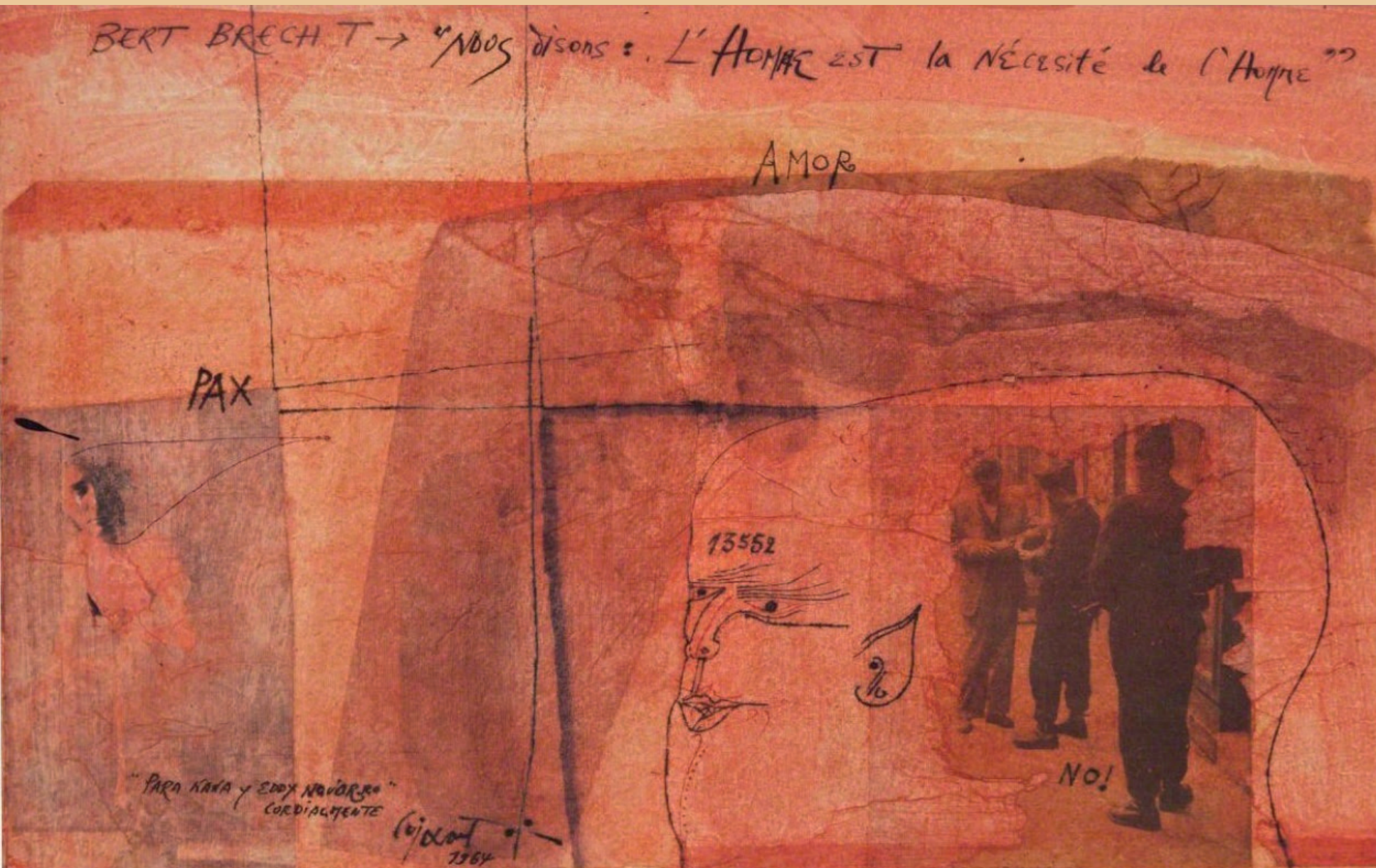

Mère Courage. Modest Cuixart, 1961.
Tintes, oli i collage sobre tela.

Jean Fautrier-La vie de Galilée. Modest Cuixart, 1961.
Fotografia manipulada, tinta i collage.

Dins del mateix influx brechtià, el 1964 va dur a terme a la Galeria René Metràs de Barcelona l'exposició *Testimonis del teatre de Bertolt Brecht*, composta per obres al·lusives al dramaturg. En l'acurat catàleg de la mostra, el poeta i dramaturg Pere Quart (Joan Oliver), escrivia: «Fa temps que Modest Cuixart tombà els ulls al fenomen brechtià colpit per l'acord entre

Bert Brecht 'Nous disons: L'Homme est la nécessité de l'Homme'. Modest Cuixart, 1964. Aquarel·la, tinta i collage.

realitat i poesia que s'hi consuma gairebé en el punt més pregon del batec vital». Perucho publicà un article sobre Cuixart i el teatre a la seva secció de la revista Destino tot destacant la faceta escènica del pintor.

Article de Joan Perucho a la seva secció de la revista *Destino*, 06-11-1968.

Dues planes del catàleg de l'exposició-homenatge a Bertolt Brecht. Galeria René Metras, Barcelona, 1964. Disseny de R. Giralt Miracle.

El dramaturg i catedràtic d'arts escèniques Ricard Salvat va explicar en els seus diaris el projecte que li proposà Cuixart a inicis de 1962: fer un espectacle sobre Brecht a la Universitat de Barcelona amb lectures i cançons, incloent-hi les pintures exposades al vestíbul del Théâtre des Champs-Élysées.

«Salvat considerava les imatges d'una capacitat expressiva impressionant»

Salvat considerava les imatges d'una capacitat expressiva impressionant, tant per la galeria de personatges que representaven, com per les frases que incorporaven i l'atmosfera colpidora que transmetien. El projecte no quallà, però la Galeria René Metras sí que va produir un acte no-permès d'homenatge a Bertolt Brecht.

Invitació a la inauguració de l'exposició-homenatge a Bertolt Brecht.
Galeria René Metras, Barcelona, 1964.

Poly (Suite Brecht). Modest Cuixart, 1961.
Tinta i oli sobre cartó adherit a la tela.

Nu (Suite Brecht). Modest Cuixart, 1961. Tinta i oli sobre cartó adherit a la tela.

De Mèxic a Riudellots

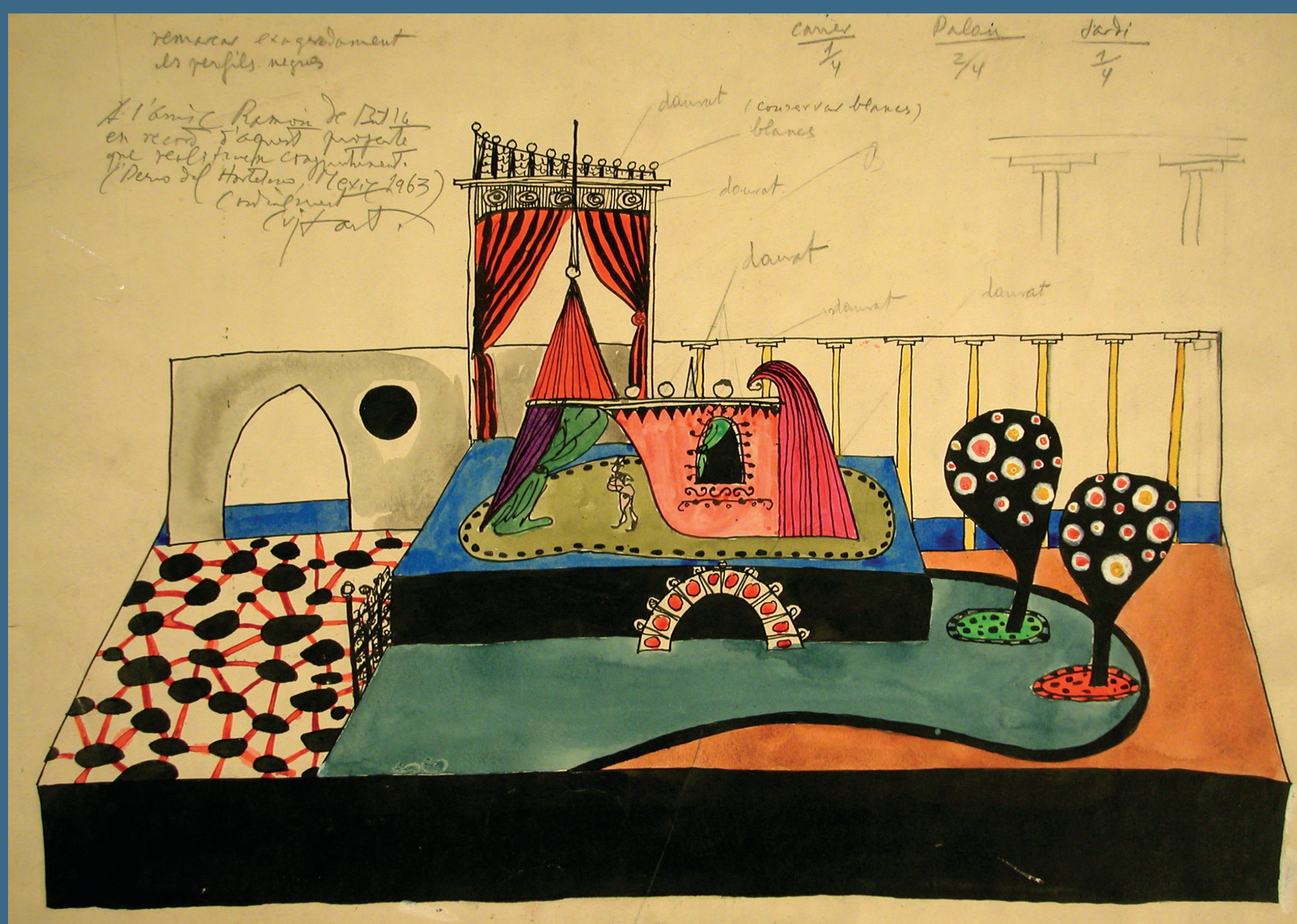
A Mèxic, el 1963 Cuixart realitzà els decorats, escenografies i vestuari de *El perro del Hortelano* de Lope de Vega per a l'Auditorio Nacional, sota la direcció de Luis González Robles i amb música de Luis de Pablo.

Allà va conèixer l'escenògraf Ramon de Batlle, qui esdevingué el seu amic més entranyable, alhora que mecenes d'ell i de Brossa. A l'auditori de la seva masia de Riudellots de la Selva se celebraven les *premières* de moltes peces teatrals i concerts.

**«A l'auditori
de la seva masia
de Riudellots de la Selva
se celebraven les *premières*
de moltes peces teatrals
i concerts»**

Figurins de Modest Cuixart per a *El perro del hortelano*, de Lope de Vega, amb direcció de Luis González Robles i música de Luis de Pablo. Auditorio Nacional de Mèxic, 1963.

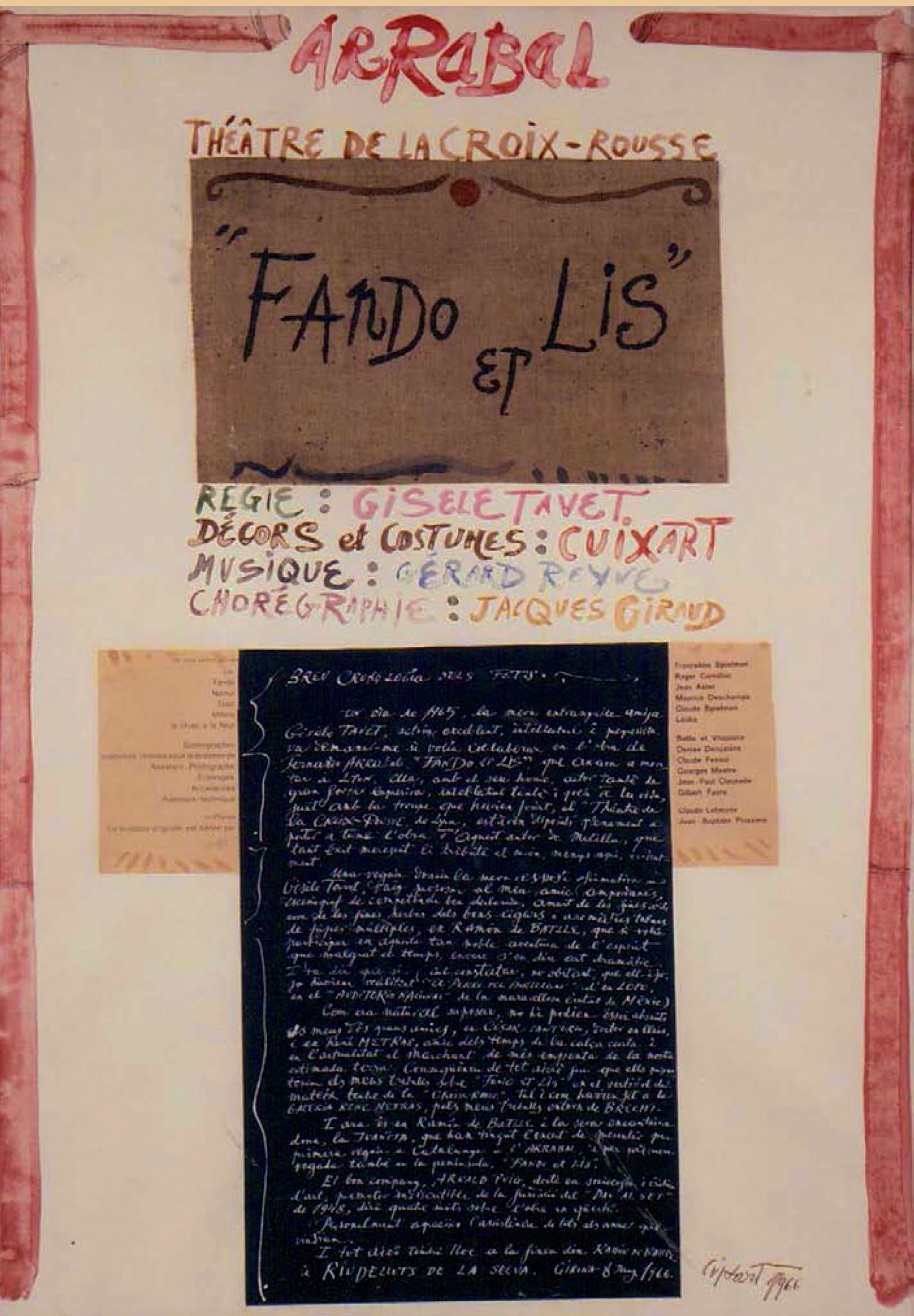
Esbós escenogràfic per a *El perro del hortelano*, de Lope de Vega, amb direcció de Luis González Robles i música de Luis de Pablo. Auditorio Nacional de Mèxic, 1963

Arrabal i Cuixart: afinitat en l'absurd

El setembre de 1965 una nova oportunitat escènica es presentà al Théâtre de la Croix-Rousse de Lió amb l'obra *Fando et Lis*, de Fernando Arrabal.

Arrabal fou un destacat exponent del teatre de l'absurd. Residia a París des de 1955, gràcies a una beca de l'ambaixada francesa. Havia estat guardonat el 1953 amb el premi Ciutat de Barcelona per l'obra *El triciclo*, i viatjà a París fent autoestop per veure la representació de *Mère Courage* al Teatre Sarah Bernhardt. Entre Arrabal i Cuixart va haver-hi una clara connexió en la captació tragicòmica de les emocions humanes.

«Entre Arrabal i Cuixart va haver-hi una clara connexió en la captació tragicòmica de les emocions humanes»

Cartell de Modest Cuixart per a *Fando et Lis*, de Fernando Arrabal, amb direcció de Jean Aster i Gisèle Tavet. Théâtre de la Croix-Rousse de Lió, 1965.

Figurins de Modest Cuixart per a *Fando et Lis*, de Fernando Arrabal, amb direcció de Jean Aster i Gisèle Tavet. Théâtre de la Croix-Rousse de Lió, 1965.

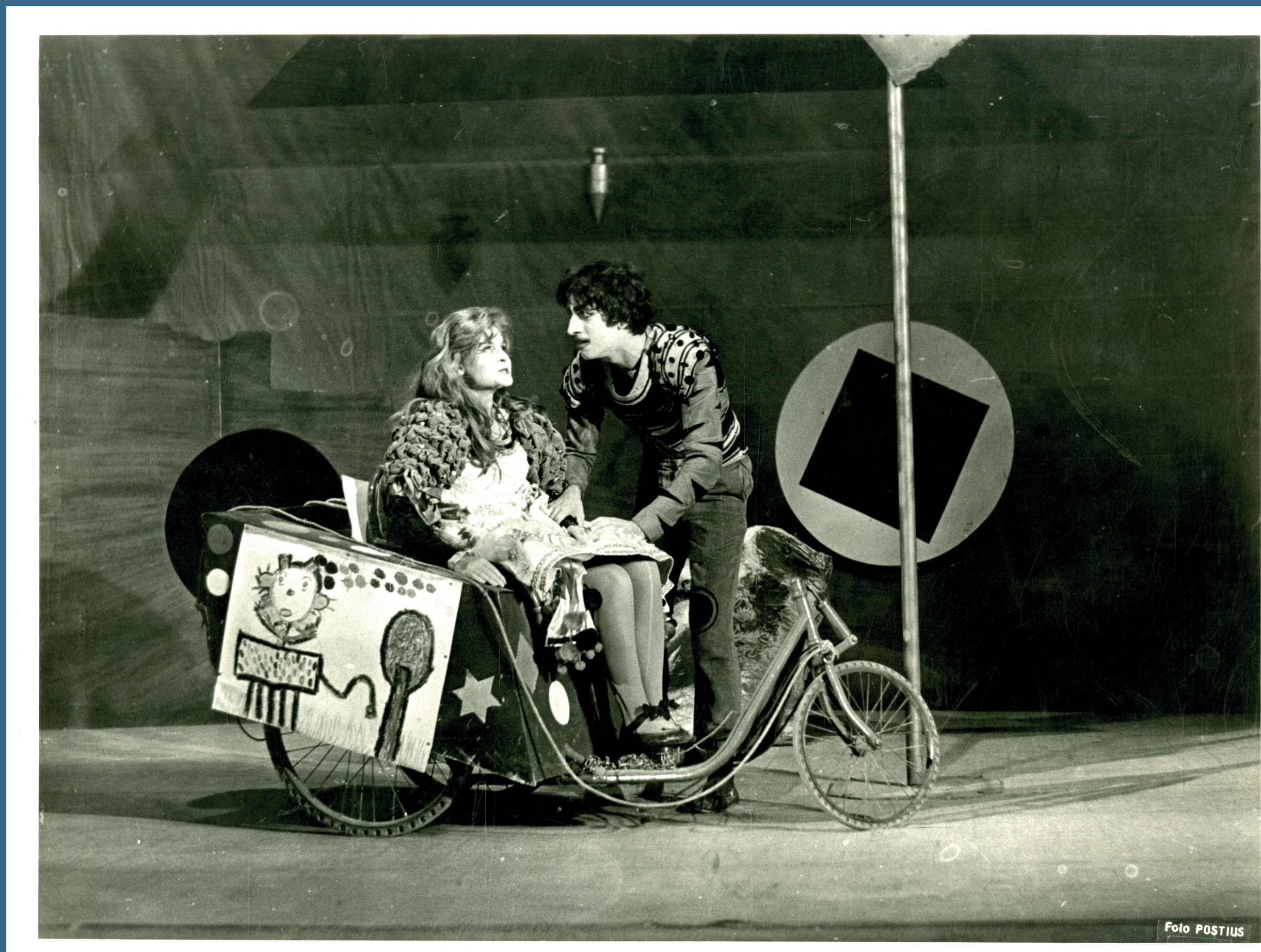
Figurin de Modest Cuixart per a *Fando et Lis*, de Fernando Arrabal, amb direcció de Jean Aster i Gisèle Tavet. Théâtre de la Croix-Rousse de Lió, 1965.

Fando et Lis

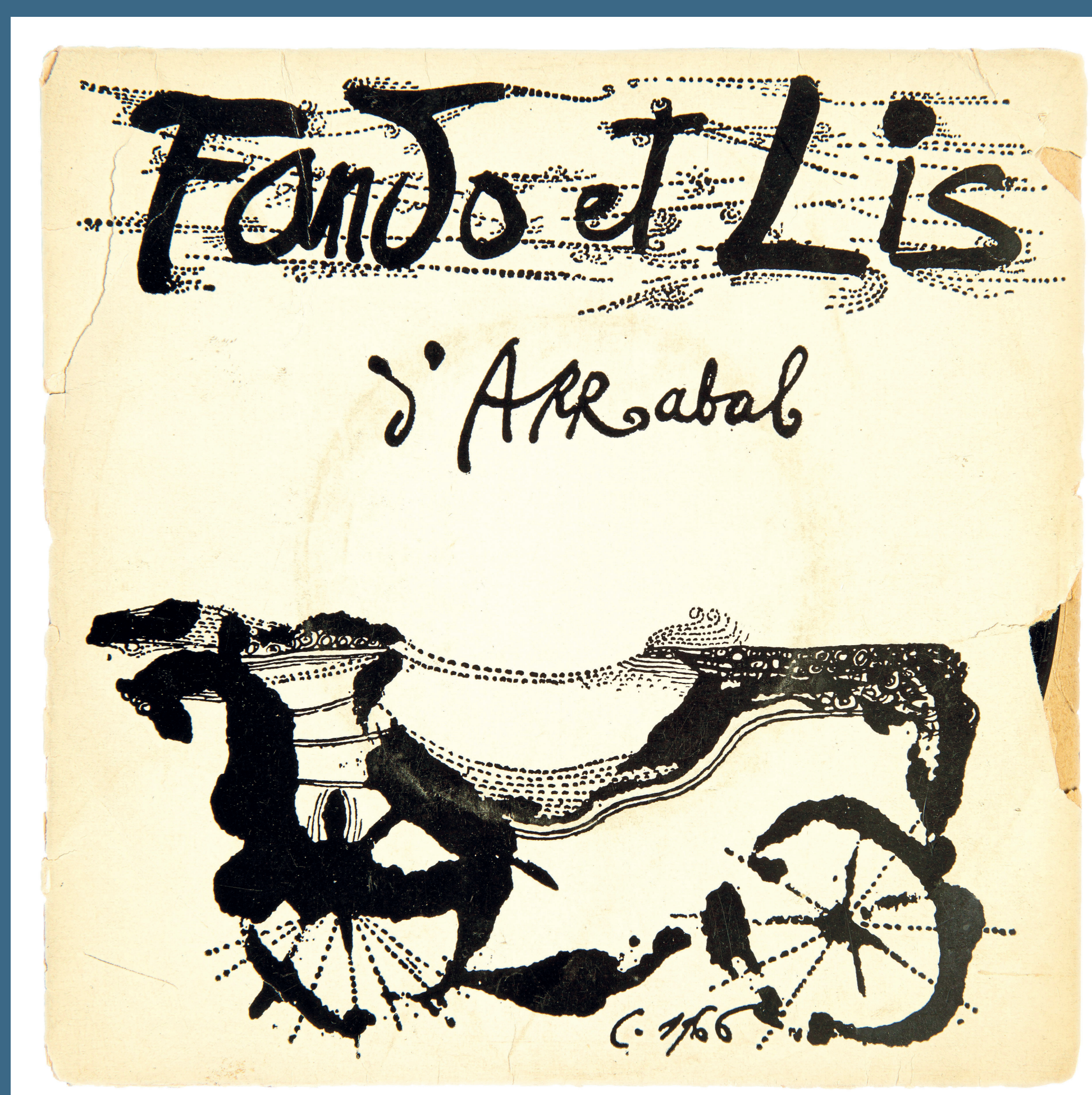
Fando et Lis es va estrenar sota la direcció de Jean Aster i Gisèle Tavet. Inspirat en Ionesco, Beckett y Adamov, Arrabal destacava per ser un seguidor rupturista del teatre de l'absurd, molt ben considerat a França, on va rebre les insígnies d'Oficial de les Arts i les Lletres (1995) i Cavaller de la Legió d'Honor (2006).

**«L'obra explora
els límits del patiment,
l'amor i la incomunicació»**

L'argument de l'obra és tan dur com emotiu. Fando empeny la cadira de rodes de Lis a la recerca de la mítica ciutat de Tar en un viatge existencial cap a un destí incert. En el camí coincideixen amb tres personatges, els homes dels paraigües, que mantenen una conversa sense sentit. Arrabal trencà els motlles tradicionals del teatre creant una atmosfera incoherent, brutal, que anul·lava tota esperança. La violència i la tendresa condueixen els personatges a un final inexorable i tràgic. Profundament simbòlica i surrealista, l'obra explora els límits del patiment, l'amor i la incomunicació. Cuixart en realitzà els decorats i els figurins, elements escenogràfics nus que expressaven aquest simbolisme dur i surrealista. També en aquest cas, Cuixart presentà paral·lelament una exposició d'obres sobre paper dedicades als personatges arrabalians i caracteritzades per un expressionisme ferotge.

Fando et Lis. Teatre Romea, 28 de setembre de 1966.
Fotografia de Josep Postius. © Teatre Romea Propietat.

Caràtula del vinil de *Fando et Lis*, disseny de Modest Cuixart. Impressió fotomecànica. JBP Records, 1966.

Fernando Arrabal (assegut) i Modest Cuixart (dempus) durant els assajos de *Fando et Lis*. Théâtre de la Croix-Rousse de Lió, 1965.

El ballet: l'escenografia d'Antígona

El 1966 Cuixart va participar en la creació del ballet *Antigone*, una versió del mite grec immortalitzat per Sòfocles. Va dissenyar l'escenografia i el vestuari de l'espectacle, que s'estrenà el 15 de juliol al Festival de Baux-de-Provence. Amb un èxit clamorós, l'ambiciosa posada en escena —de vint-i-cinc ballarins— comptava amb coreografia de Dominique i Françoise Dupuy, fundadors dels Ballets modernes de Paris (1955). La companyia es dedicava a la recerca coreogràfica en dansa contemporània amb la voluntat de descentralitzar la dansa i portar-la arreu, a tota mena d'escenaris i públics. Françoise era filla del poeta Marcel Michaud, qui fou el primer galerista de Cuixart a Lió i qui el va incloure en el grup *Temoignage*, constituït per artistes de múltiples disciplines: escriptors, músics, pintors, etc. La fundació del Festival de Baux-de-Provence (1962-1969) va propiciar segurament la col·laboració entre Françoise i Cuixart. Els Dupuy, veritables mites de la dansa francesa, van treballar sempre junts i van esdevenir els grans renovadors de la dansa com a ballarins, pedagogs i gestors.

«Va assolir una intensa ambientació dramàtica amb el joc pictòric expressiu establert entre els plafons i el vestuari d'Antígona»

Per a l'obra, Cuixart va crear una sèrie de plafons amb pintures matèriques que envoltaven l'escenari. A més, va dissenyar el sepulcre i la cova on trobaven la mort la protagonista i el seu enamorat Hèmon, i va assolir una intensa ambientació dramàtica amb el joc pictòric expressiu establert entre els plafons i el vestuari d'Antígona. La música del japonès Yasuo Sueyoshi s'unia als fragments recitats de l'obra de Sòfocles i al moviment dels ballarins en una posada en escena que, a causa de l'èxit, va ser representada a París l'any següent i va fer gira per diversos països d'Europa i el nord d'Àfrica. Les maquetes i plafons de l'escenografia van ser exposats juntament amb fotografies de l'espectacle a la galeria Folklore, ja dirigida per la vídua Jeanne Michaud.

Un dels plafons del decorat creat per al ballet *Antigone*, de Françoise i Dominique Dupuy. Modest Cuixart, 1965. Tècnica mixta sobre tela.

Cartell del ballet *Antigone*, disseny de Modest Cuixart, autor també de l'escenografia i el vestuari de la producció, dirigida i coreografiada per Françoise i Dominique Dupuy. Festival des Baux, Les Baux-de-Provence, 1966.

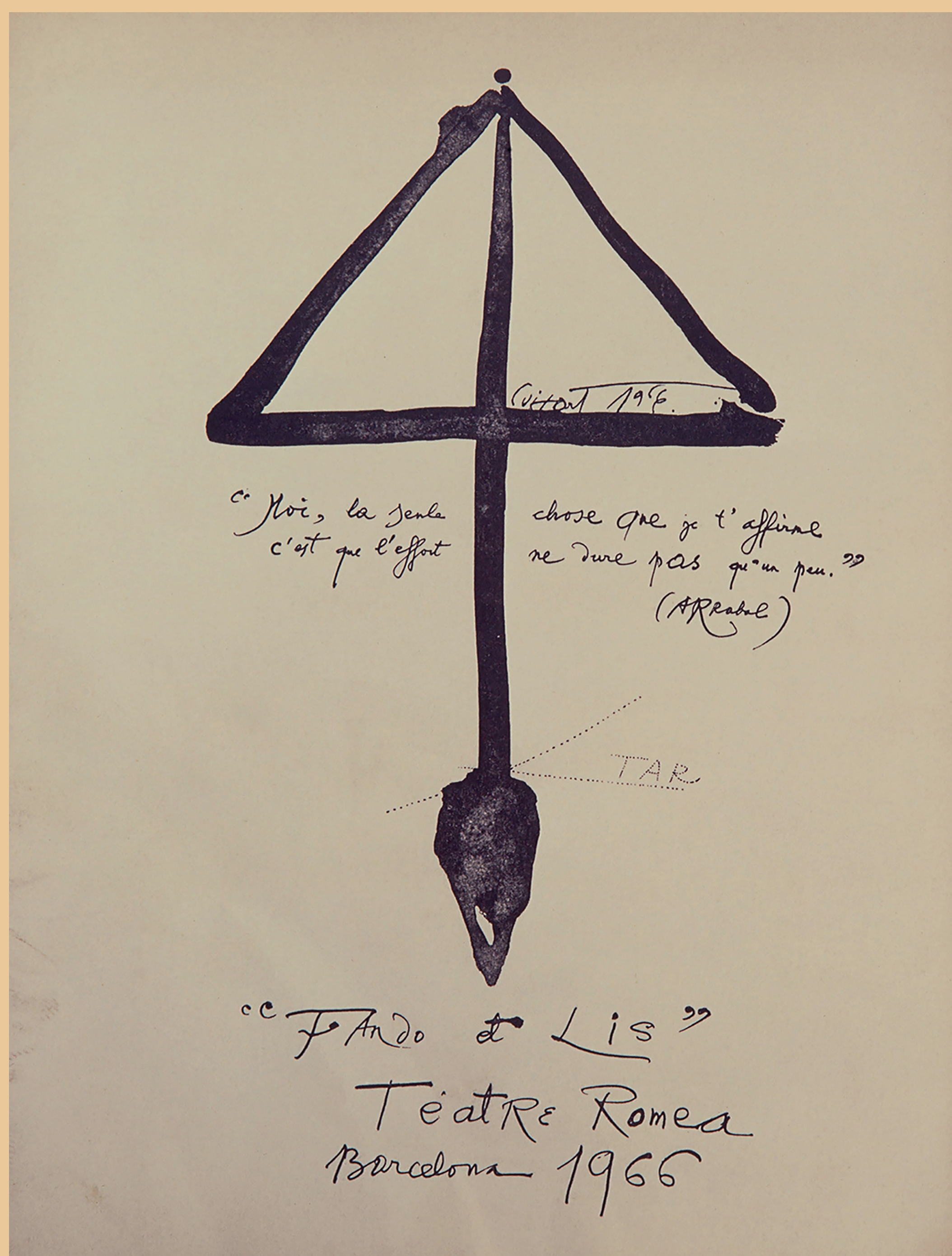
Antigone. Instantània de l'escena del 18 d'abril de 1967, obtinguda del vídeo de la mediateca del Institut national de l'audiovisuel (INA), Arxiu ORTF.

Arrabal a Barcelona: al límit de la censura

El 1966 *Fando et Lis* va arribar a Barcelona després d'una *première* a la casa dels Batlle a Riudellots. Les representacions van tenir lloc al Teatre Romea dins del IX Cicle Teatre Llatí, amb la mateixa companyia del Théâtre de la Croix-Rousse de Lió i escenografia i vestuari de Cuixart. La posada en escena va fer-se poc abans que, tal com ja havia passat amb Brecht, Arrabal fos prohibit a Espanya. En aquest cas per unes declaracions «antipatriòtiques i blasfemes».

**«La posada en escena
va fer-se poc abans que,
tal com ja havia passat amb Brecht,
Arrabal fos prohibit a Espanya»**

De fet, Arrabal mai va dissimular el seu rebuig al franquisme. En la desesperança irònica i iconoclasta de les seves obres es reflecteix la buidor erma de l'Espanya de postguerra. El 1962 havia conegut André Breton, fundador del surrealisme, i el 1963 havia creat el «Movimiento Pánico», al·lusionant al déu grec Pan, amb els artistes Roland Topor i Alejandro Jodorowsky. El 1969 va aconseguir ser el dramaturg contemporani més representat.

Cartell per a les funcions de *Fando et Lis* al Teatre Romea, disseny de Modest Cuixart. 1966.

Fando et Lis. Teatre Romea, 28 de setembre de 1966. Escenografia de Modest Cuixart. Fotografia de Josep Postius. ©Teatre Romea Propietat.

Del piano familiar al Club 49

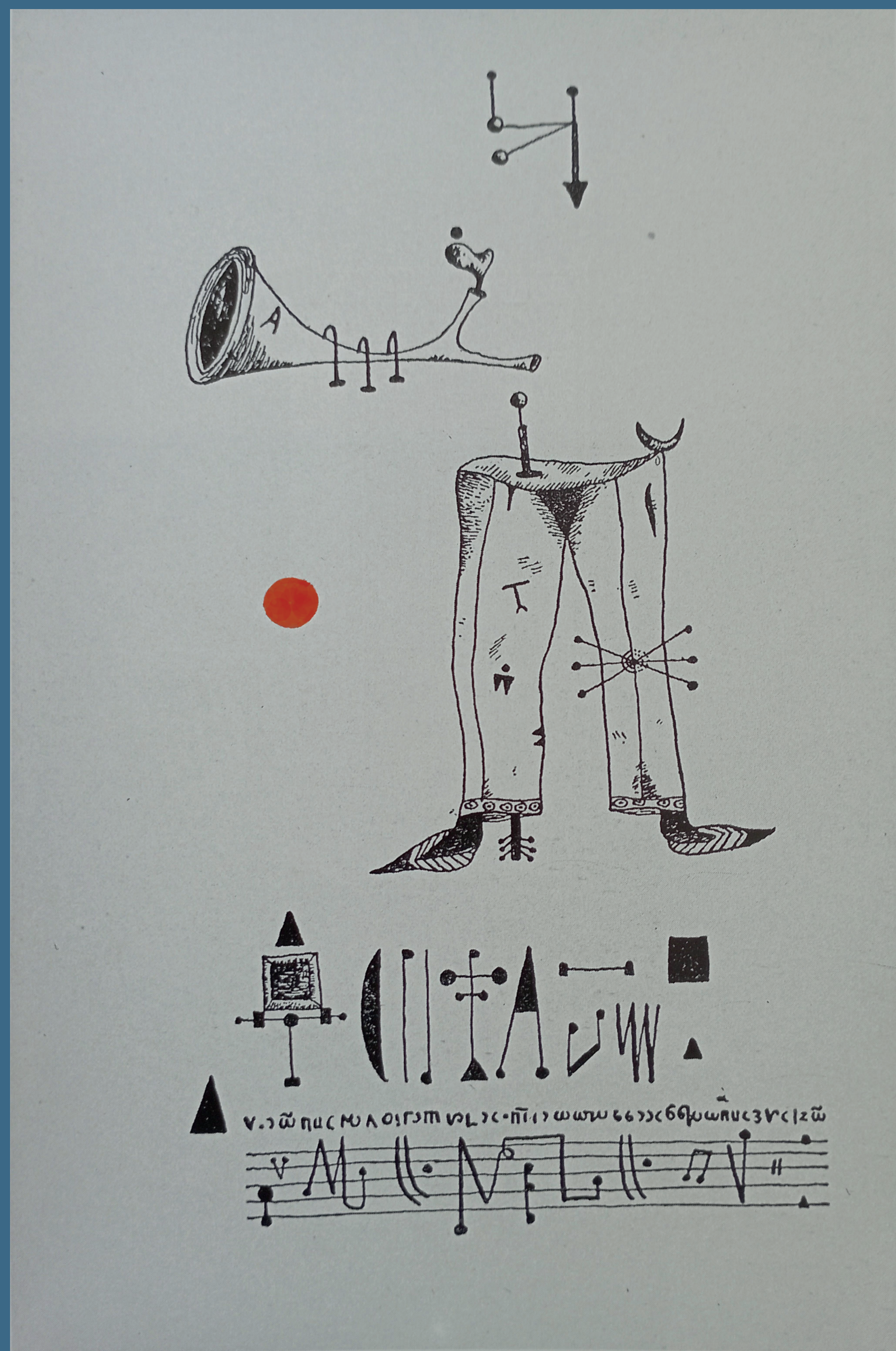
Cuixart era també un gran melòman. A més de les assídues vetllades musicals a casa i el piano que tocava la mare, i inclús ell mateix, Arnau Puig recordava el so habitual d'una pianola quan els visitava. Fàcil d'entendre, doncs, que l'admiració per tota classe de música fos aviat ben evident en la seva obra plàstica, ja des de l'època de Dau al set.

L'originalíssim dibuix que Cuixart va fer per il·lustrar l'*Oda a Louis Armstrong* de Brossa, per al núm. 12 de Dau al set, va tenir una inesperada difusió internacional. Tharrats, editor de la revista, explicava que Cuixart va ser el primer que va veure reproduïda una de les seves obres en un gran *magazine* estranger: *Flair*, una publicació dirigida per Fleur Cowles. Un any després, el retrat cuixartià d'Armstrong tornava a aparèixer publicat, aquesta vegada acompanyant imatges representatives de tot el grup, en el llibre *Modern Artists in America*, de Robert Motherwell i Ad Reinhardt.

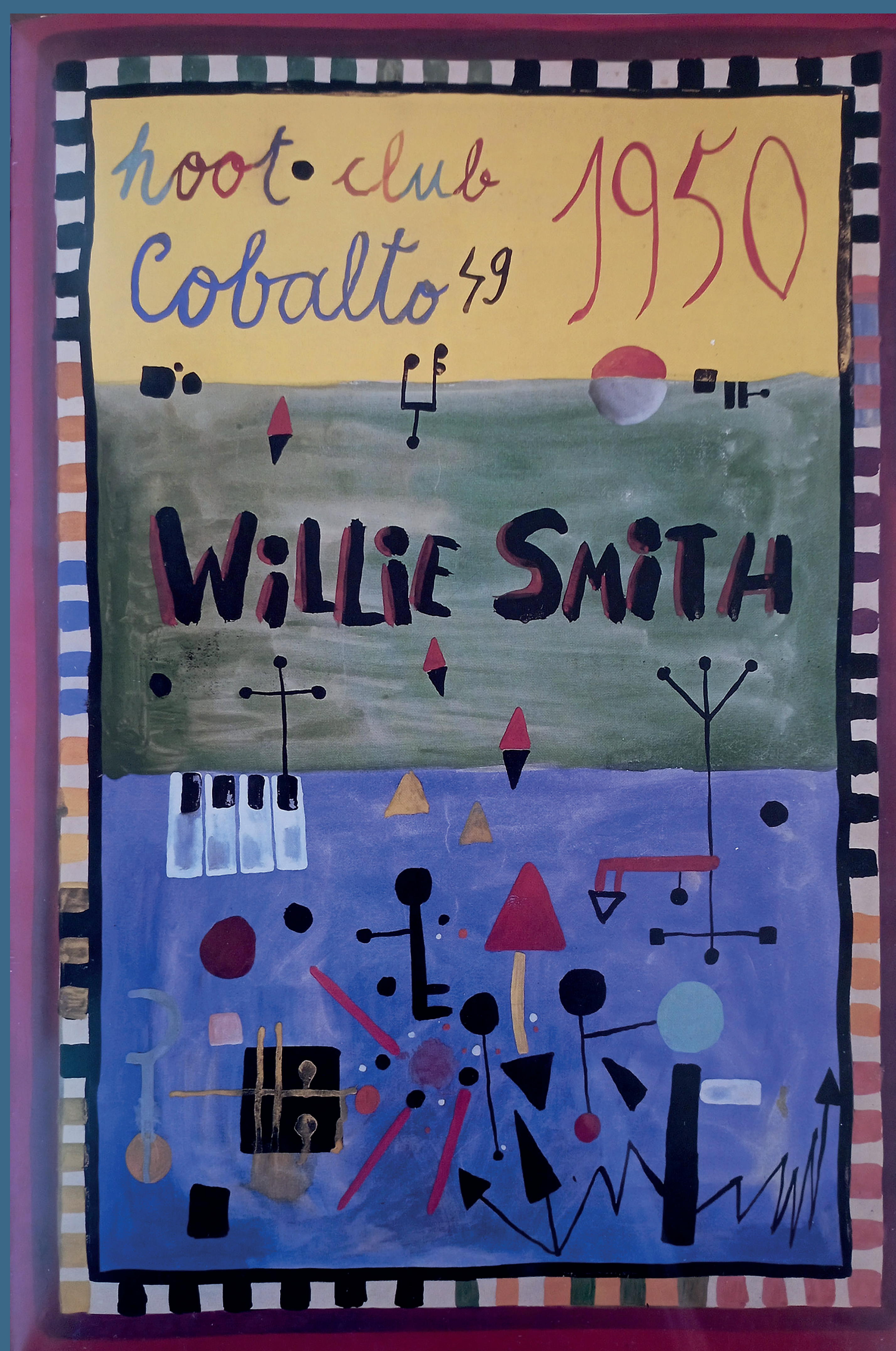
**«L'originalíssim dibuix
que Cuixart va fer per il·lustrar
l'Oda a Louis Armstrong de Brossa,
per al núm. 12 de Dau al set,
va tenir una inesperada
difusió internacional»**

Igualment important va ser la relació amb l'associació Cobalto 49 i el Hot Club de Barcelona, que va ser rebatejat com a Club 49. Ambdues entitats provenien d'una efervescència artística republicana que es negava a morir sota el règim franquista, així que es va reformular i rebatejar per continuar sent un element clau per a la innovació del panorama avantguardista a Catalunya. El Club 49, una societat originalment fundada per un grup d'entusiastes del jazz abans de la Guerra Civil, organitzava exposicions de Joan Miró, Picasso i de Dau al set.

Entre els amics músics de l'artista hi havia el cèlebre tenor Ricard Viladesau, i tots aquells que va conèixer al Cercle Manuel de Falla de l'Institut Francès.

Oda a Louis Armstrong. Dibuix de Modest Cuixart publicat al núm. 12 de Dau al Set, 1949.

Willie the Lyon Smith. Cartell de Modest Cuixart per al Hot Club-Cobalto 49, 1950.

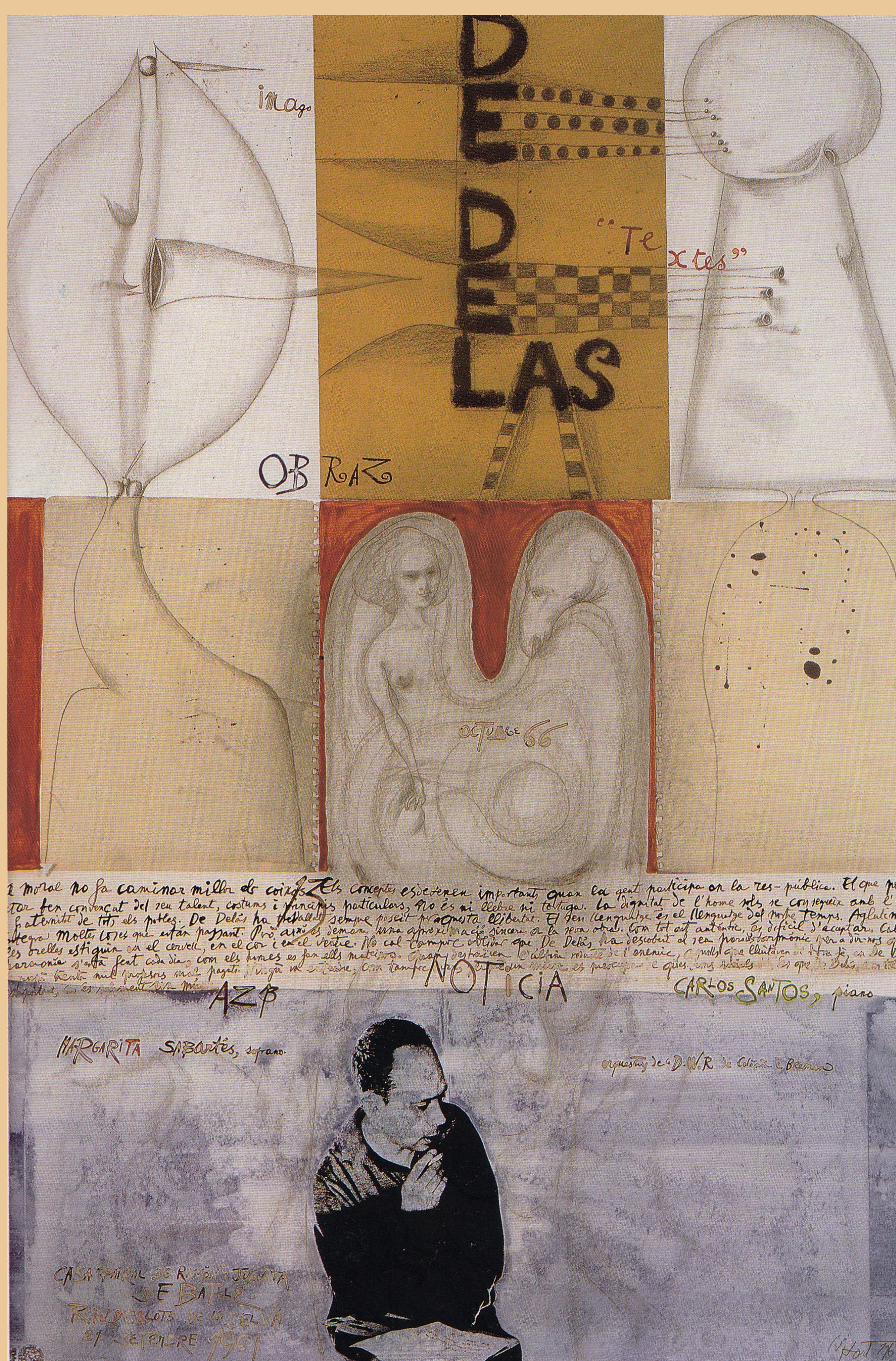
Jazz, avantguarda i espais de llibertat

Les exposicions d'art incloïen sovint audicions musicals, teatrals o de poesia. Es van organitzar concerts de jazz, de música clàssica i contemporània, i espectacles del nivell de Merce Cunningham o John Cage. També van recomanar i invitar a la projecció del film *Cuixart permanencia del barroco* (abril 1963) del cineasta francès J. A. Fieschi, de *Cahiers du cinema*, amb música de Mestres-Quadreny, i dirigida per José Luis de Delas, que mostrava l'artista treballant en els quadres de les nines cremades.

«Les exposicions d'art incloïen sovint audicions musicals, teatrals o de poesia»

L'auditori dels Batlle també va acollir concerts. Per exemple, el 1967 hi va tenir lloc l'estrena de les obres *Imago*, *Obraz*, *Textes* i *Noticia*, del compositor Delàs, amb la soprano Margarida Sabartés i el pianista Carles Santos, qui inspirà una obra de Cuixart i que també estrenà dues peces per a piano. Cuixart dissenyava habitualment els cartells per a tots els esdeveniments de la masia Batlle.

Cartell del Club 49 del film *Cuixart, permanència del barroco* (1963) dirigida per Jean André Fieschi i amb música de Mestres Quadreny i Delàs.

De Delas. Cartell de Modest Cuixart per a l'estrena de les composicions *Imago*, *Textes*, *Obraz* i *Noticia*, de José Luis de Delàs a la masia Batlle, a Riudellots, 1967. Tècnica mixta i collage

Homenatge a Carles Santos. Modest Cuixart, 1967. Tintes i collage.

De Debussy a la Bossa Nova

L'admiració de Cuixart envers grans músics i compositors es va plasmar en nombrosos homenatges pictòrics a autors de totes les èpoques al llarg de tota la seva trajectòria.

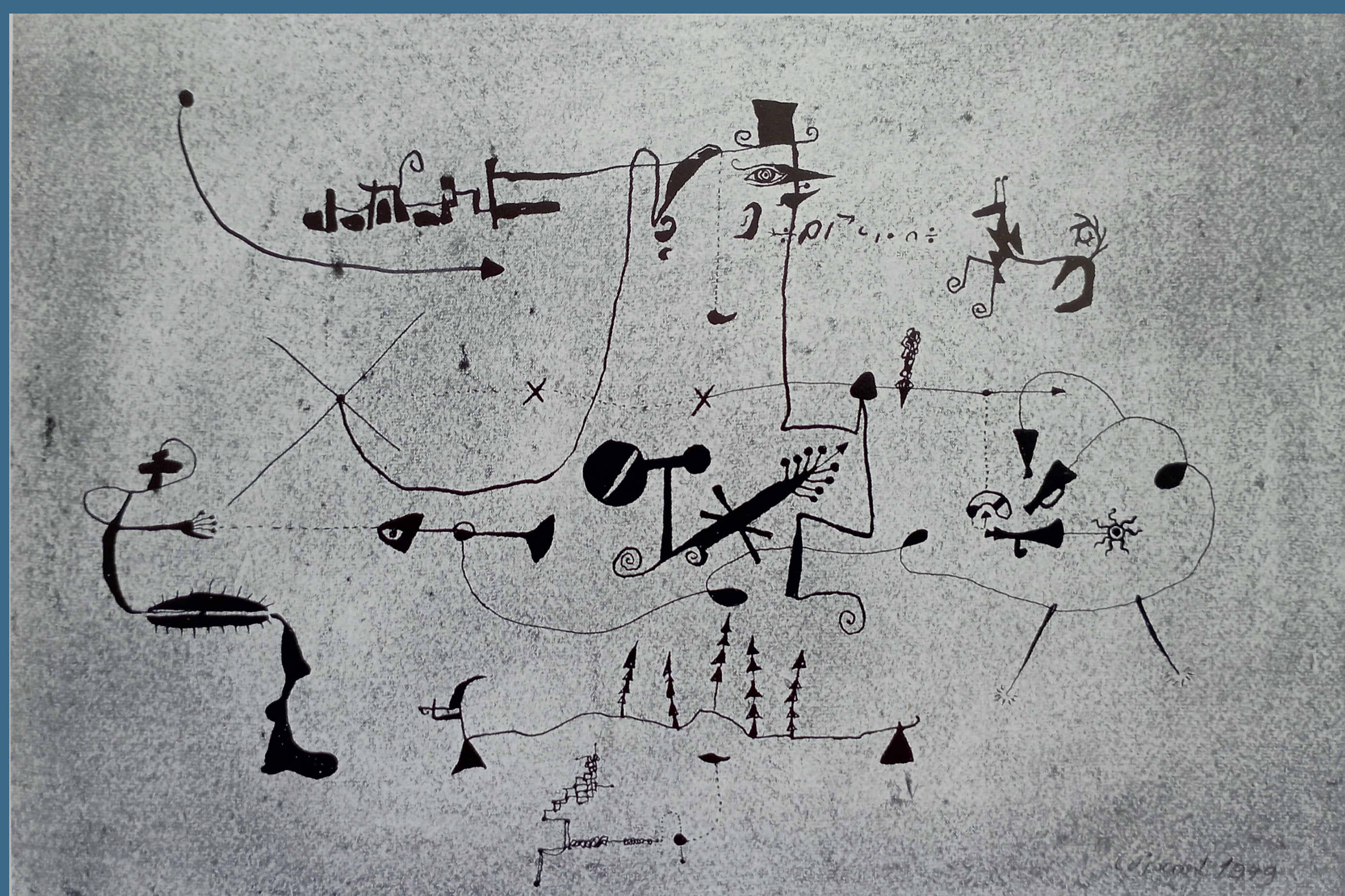
Els músics preferits de Dau al set foren Debussy, Stravinsky, Schönberg, Berg, o Wagner, a banda de diversos compositors contemporanis. Cal destacar el compositor, teòric i pianista Josep Cercós, que va mantenir estreta relació amb el grup. Amb una tècnica compositiva experimental, Cercós va compondre peces sobre textos de Brossa, Papasseit, o Martí i Pol. Cuixart també va mantenir amistat amb Edgar Varèse, protagonista d'una de les seves pintures. També Maurice Ravel li inspirà una obra que regalà a l'Ajuntament de Lió amb motiu de la

seva exposició a l'Auditori Maurice Ravel el 1982. La peça va itinerar pels EUA i el Canadà amb la North American Catalan Society.

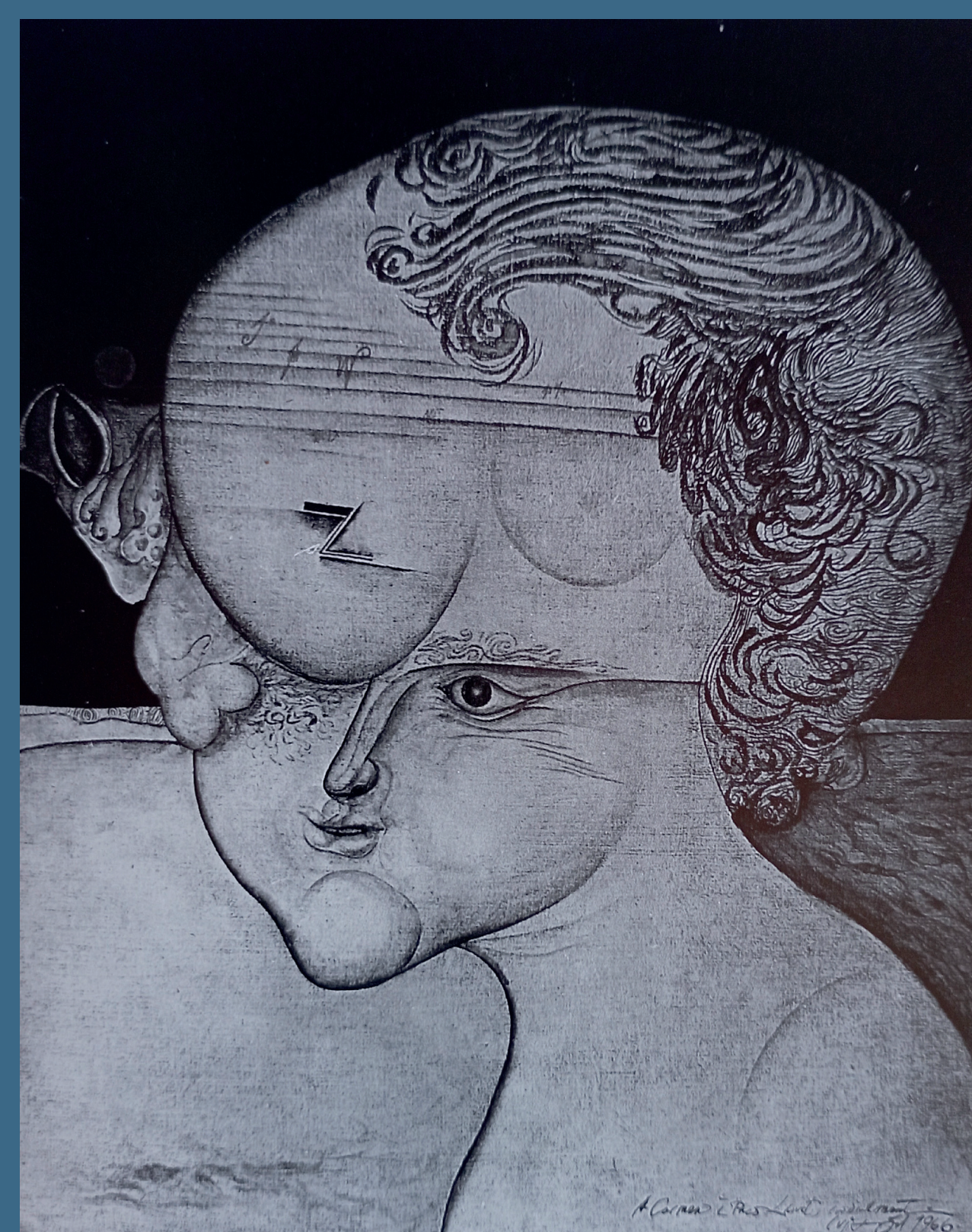
«Els músics preferits de Dau al set foren Debussy, Stravinsky, Schönberg, Berg, o Wagner, a banda de diversos compositors contemporanis»

Al Brasil va conèixer el compositor Dorival Caymmi, qui va contribuir al naixement de la Bossa Nova, i va influir en molts altres com Caetano Veloso, Gilberto Gil i Beth Carvalho.

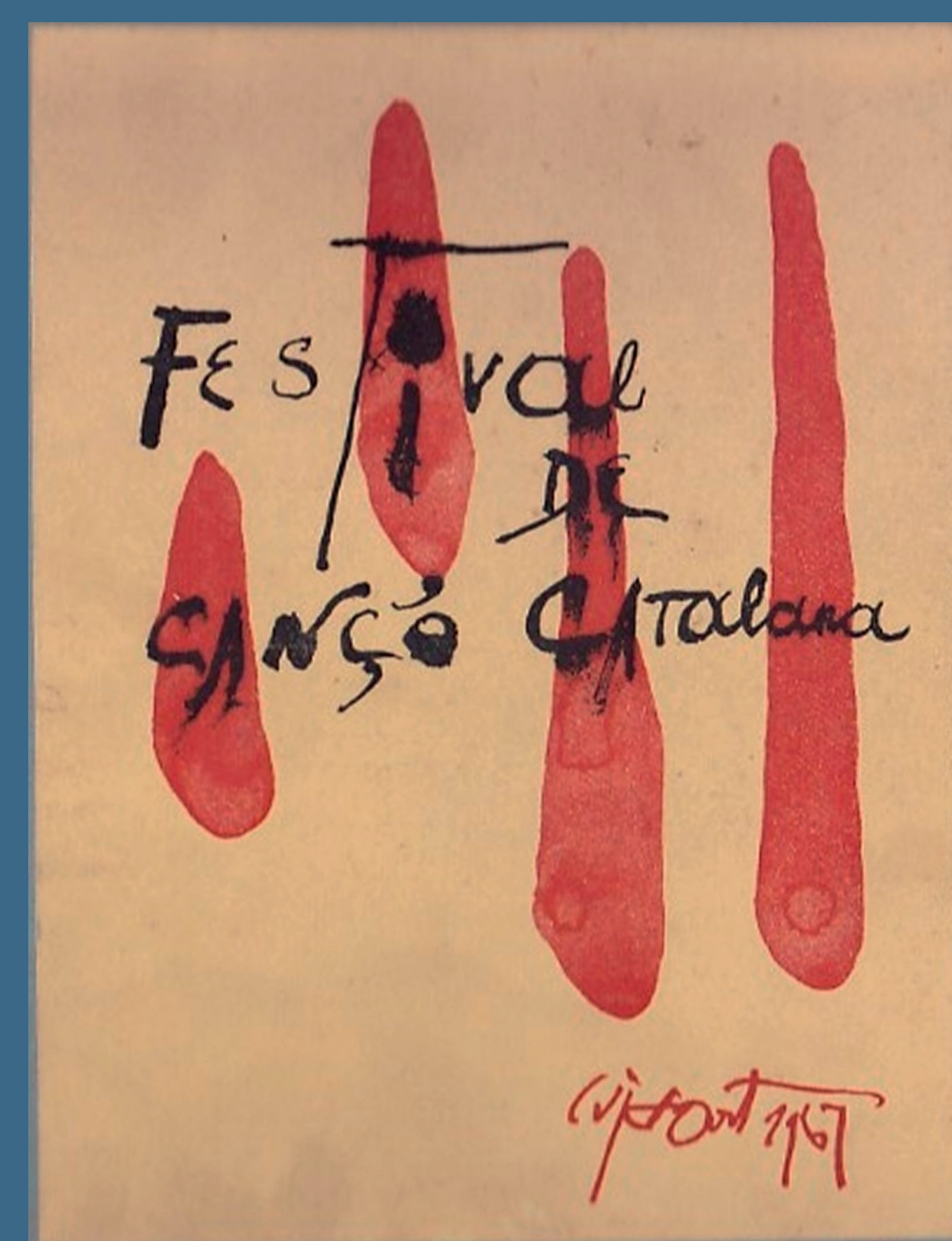
Cuixart va dissenyar també el cartell del primer Festival de Cançó Catalana introduint-hi, ja el 1967, les quatre barres.

Stravinsky. Modest Cuixart, 1949. Tinta sobre paper.

Infància de Mozart. Modest Cuixart, 1966. Tintes i matèria sobre tela. Original en color.

Cartell per al Festival de Cançó Catalana. Modest Cuixart, 1967.

Fidel a la música fins al final

El 1974 Cuixart va inaugurar una exposició homenatge a Pau Casals al castell de Castelnou, al Rosselló, prop de Perpinyà.

Va mantenir gran amistat amb personalitats del món de la música i del ballet durant tota la vida. En especial, amb la soprano Victoria de los Ángeles, el violinista i compositor Xavier Turull, que li dedicà l'obra per a violí, violoncel i piano *Tramesa*, o Xavier Montsalvatge, que va compondre per a ell la peça *Misteri Cuixart*.

Entre el 1992 i el 2001, Cuixart va organitzar cada any al pati del seu taller de Palafrugell concerts amb nombrosa assistència i amb la participació d'intèrprets destacats com la cantant i actriu Uma Ysamat, que va interpretar cançons sefardites. O el pianista Mac McClure, que va estrenar una de les darreres obres de Montsalvatge, *Cinc ocells en llibertat*, compartint concert amb el Quartet Talia. Altres músics participants van ser la violinista Eva León, el violoncel·lista Marçal Cervera, o la pianista Montserrat Santacana. En tots els moments de la seva trajectòria va continuar homenatjant els grans mites de la música i del teatre, com ara Gustav Mahler o Federico García Lorca.

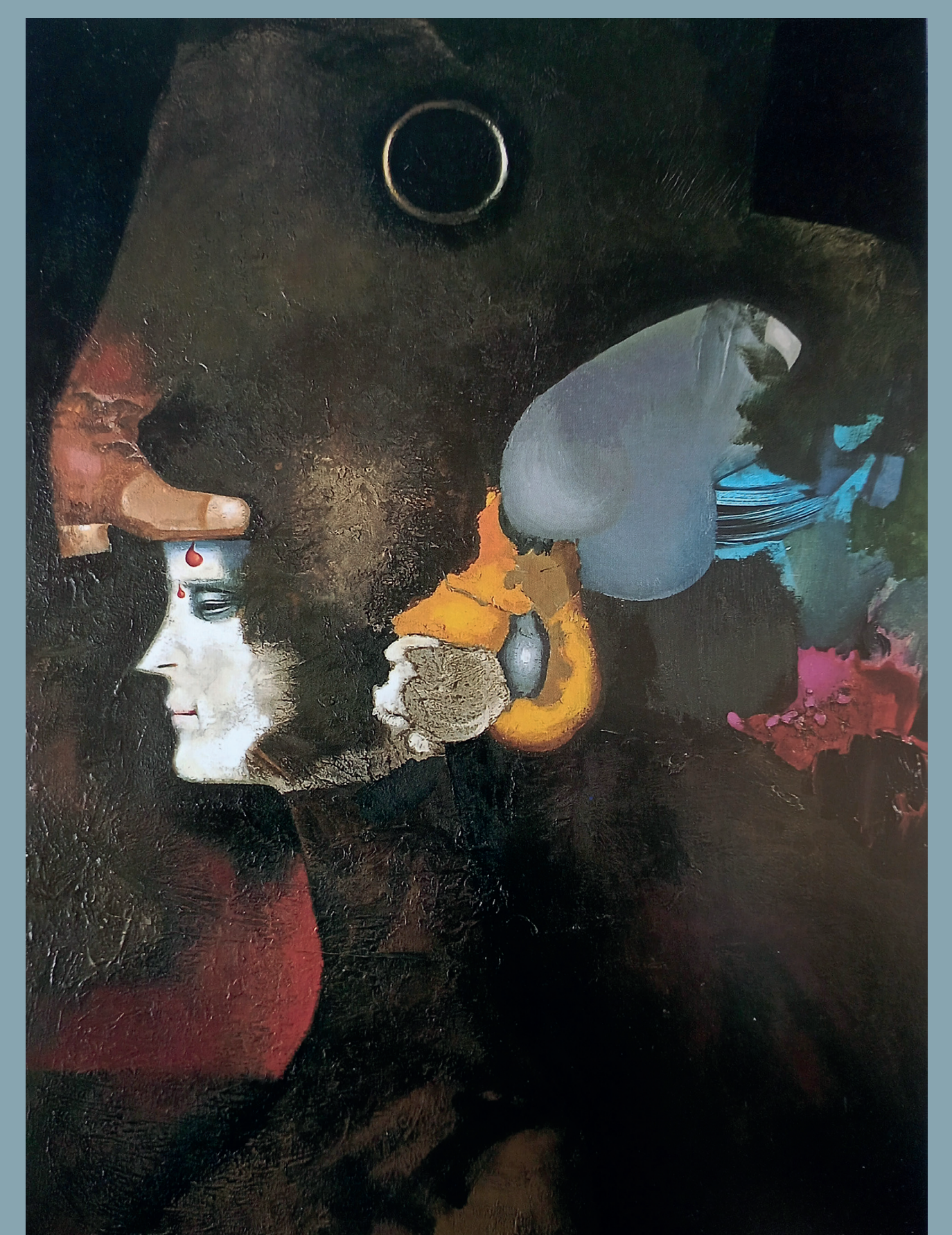

Pau Casals. Modest Cuixart, 1974. Tècnica mixta sobre tela.

«Va mantenir gran amistat amb personalitats del món de la música i del ballet durant tota la vida»

Homenatge a Wagner.
Modest Cuixart, 1983.
Pintura acrílica sobre tela.

Homenatge a Lorca. La zapatera prodigiosa.
Modest Cuixart, 1983.
Tècnica mixta sobre tela.

Modest Cuixart i les arts escèniques

Modest Cuixart va créixer envoltat de teatre i música, i aquesta doble passió va impregnar tota la seva trajectòria vital i pictòrica. Des de les accions-espectacle dadaistes i surrealistes del grup Dau al set fins a una extensa carrera com a escenògraf, dissenyador de decorats i vestuari per a obres de Brecht, Lope de Vega, Arrabal o Sòfocles, Cuixart va fer de les arts escèniques un territori propi.

La influència de Bertolt Brecht va ser determinant: el va impulsar a abandonar l'informalisme —amb el qual havia triomfat internacionalment, guanyant la Biennal de São Paulo de 1959— per abraçar un art compromès amb el factor humà, convertint-se en precursor de les corrents figuratives posteriors.

La música ocupa també un lloc central en aquesta exposició. Des de la infantesa fins als darrers anys, Cuixart va mantenir un vincle viu amb compositors i intèrprets, va col·laborar en projectes multidisciplinars i va dedicar nombroses obres pictòriques als grans músics de totes les èpoques. Ells el van inspirar a ell; i ell, a ells.

Crèdits

© Modest Cuixart, VEGAP, Barcelona, 2026

Guió i documentació: Raquel Medina

Audiovisual: Roger Aran

Disseny: Estudi Claris

Coordinació: Laura Ars | MAE

Agraïments:

Marc Cuixart, Enric Ciurans, Jordi Coca, Anna Valls, Fundació Cuixart, Laia Bohigas (Arxiu Romea), Mónica Ramon.